

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА**

Освітньо-професійна програма Підприємництво
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри _____
д.е.н., професор Махмудов Х.З.
03 грудня 2018 року

**МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА
РОБОТА**

на тему: **«Економічна безпека підприємства, методи оцінки та формування
механізму її забезпечення» (на матеріалах Державного підприємства
«Дослідне господарство «Степне» Полтавського району)**

виконала здобувач вищої освіти денної форми навчання

Гуріна Юлія Володимирівна

Керівник магістерської дипломної роботи,
д.е.н., професор

Самойлік М.С.

Полтава – 2018 року

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА**

ГУРІНА ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА, МЕТОДИ ОЦІНКИ ТА
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Освітньо-професійна програма Підприємництво
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Ступінь вищої освіти Магістр

РЕФЕРАТ

магістерської дипломної роботи на здобуття кваліфікації
магістр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Магістерська дипломна робота виконана на 138 сторінках основного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел із 81 найменування. Робота містить 41 таблицю, 9 рисунків та 5 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методичні основи сутності та забезпечення економічної безпеки»**, обґрунтовано, що важливість постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Загальна схема організації економічної безпеки включає такі дії, які можуть проводитися послідовно або одночасно: загально стратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними ознаками; формування необхідних корпоративних ресурсів (капітал, персонал, права, інформація, технологія); стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; тактичне планування економічної безпеки за функціональними складовими; тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства; здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки; загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

У другому розділі **«Оцінка досягнутого рівня економічної безпеки підприємства»** визначено, що важливість постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. ДП «ДГ «Степне» є одним із середньостатистичних підприємств Полтавського району за розмірами землі, розмір якої становить 3306 га у 2017 р. Величина валового доходу підприємства та рівень його економічної безпеки функціонально залежить від двох груп факторів: перша група – натуральний обсяг продажів і ціна на одиницю кожного виду продукції; друга група – загальна сума витрат на продану продукцію і прибуток від продажів. Динаміка собівартості сільськогосподарської продукції в підприємствах Полтавського району свідчить про її постійне зростання. Звичайно, в умовах інфляції, диспаритету цін на промислову і аграрну продукцію, підприємства практично не мають змогу утримувати або знижувати рівень собівартості, головне, щоб її рівень не перевищував ціни та забезпечував розширене відтворення виробництва. Рівень економічної безпеки нерозривно пов'язаний з фінансовим станом підприємства – це складна за багатьма показниками характеристика якості його діяльності.

У третьому розділі **«Формування механізму забезпечення та підвищення економічної безпеки підприємства»** обґрунтовані напрями підвищення економічної безпеки шляхом вдосконалення фінансового планування; розроблені напрями удосконалення технологій виробництва сільськогосподарської продукції. У ході розв'язання завдань щодо збільшення розміру отриманих доходів ДП «ДГ «Степне» необхідно зважувати наявні

фінансові ресурси та джерела їх надходження для розв'язання окреслених завдань, обґрунтовувати розподіл коштів до бюджету, позабюджетних фондів, банків та інших кредиторів, розподіляти та спрямовувати використання прибутку, здійснювати баланс планованих витрат і доходів на принципах самоокупності та самофінансування. Найважливішими напрямками підвищення якості фінансового планування є передусім удосконалення методології формування його нормативної бази, створення умов для зростання професіоналізму персоналу, застосування комп'ютерної техніки, стимулювання розробників і виконавців планів. Значні площі посіву у рослинництві займає озима пшениця, тому ми пропонуємо впровадження у виробництво мінімальної технології її вирощування. Для досліджуваного підприємства була розрахована оптимальна структура площ посіву основних сільськогосподарських культур, що забезпечить одержання максимального прибутку, запропоновані нові сорти гречки для вирощування у підприємстві. Одним із заходів, що дозволяє не тільки забезпечити зростання доходів аграрних підприємств, але й подальше її зміцнення і підвищення є диверсифікація виробництва. Для підприємства ми пропонуємо закупити устаткування для пастеризації і розфасовки молока в пакети, виробництва йогурту і кефіру.

ВИСНОВКИ

1. Важливість постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. ДП «ДГ «Степне» є одним із середньостатистичних підприємств Полтавського району за розмірами землі, розмір якої становить 3306 га у 2017 р. Із загальних площ сільськогосподарських угідь Полтавського району ДП «ДГ «Степне» складає 4,3 % за досліджуваний період. Аграрні підприємства Полтавського району у 2017 р. отримали 283,1 млн. грн прибутку (13,4 млн. грн у середньому на 1 підприємство) та рівень рентабельності – 54,1 %, на відміну від нижчого рівня за попередні роки. У загальних обсягах району, ДП «ДГ «Степне» виробляє майже 7 % валової продукції, а показники прибутковості та рентабельності є вищими за середньорайонні за весь досліджуваний період – у 2013 р. від галузі сільського господарства підприємство отримало 3,1 млн. грн прибутку.

2. Рівень економічної безпеки нерозривно пов'язаний з фінансовим станом підприємства – це складна за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг ДП «ДГ «Степне» збільшилась за 2013-2017 рр. на 39,5 млн. грн (у 2,7 рази). Собівартість реалізованої продукції збільшилась за досліджуваний період на 30,5 млн. грн (у 2,7 рази). Розмір операційних витрат підприємства за досліджуваний період збільшився у 3,5 рази, проте всі вони покриті і у 2017 р. підприємство отримало 10,4 млн. грн валового прибутку. Зменшились фінансові витрати та інші операційні витрати. У 2017 р. підприємство від виробничо-фінансової діяльності отримало 1,5 млн. грн чистого прибутку – більше ніж у 2013 р. на 917 тис. грн (у 2,6 раз).

3. Значні площі посіву у рослинництві займає озима пшениця, тому пропонуємо впровадження у виробництво мінімальної технології її вирощування. Впровадження у господарстві ресурсозберігаючої (мінімальної) технології дасть можливість досягти урожайності озимої пшениці у розмірі 70 ц/га. Запровадження мінімальної технології у «ДП «ДГ «Степне» є доцільним. Хоча рівень витрат у розрахунку на 100 га є значно вищим ніж фактично у 2017 р. у господарстві, проте собівартість 1 ц зерна знизиться на 57 грн, а розмір економічного ефекту становитиме 460 тис. грн з 100 га. Рівень рентабельності виробництва озимої пшениці зросте майже до 50 %.

4. Для досліджуваного підприємства була розрахована оптимальна структура площ посіву основних сільськогосподарських культур, що забезпечить одержання максимального прибутку та відповідно зміцнення економічної безпеки. Основною метою оптимізації посівних площ для ДП «ДГ «Степне» було збереження обсягів виробництва валової продукції та максимізація чистого доходу по основним галузям виробництва. Неможливо уникнути збільшення витрат виробництва, проте максимальний прибуток в галузі рослинництва підприємство може отримати 8,6 млн. грн, а розмір економічного ефекту становитиме майже 1 млн. грн.

5. Пропонуємо вирощування гречки – враховуючи запропоновану технологію, пропонуємо для ДП «ДГ «Степне» два варіанти сортів – Дікуль та Девятку, які характеризуються високими показниками економічної ефективності вирощування та сорти можна їх використовувати як медоноси. Враховуючи потенційну урожайність сорту Дікуль в середньому 17 ц/га, він забезпечує у розрахунку на 100 га посіву 788,7 тис. грн прибутку та рентабельність 55,2 %. Сорт Девятка, маючи урожайність до 20 ц/га забезпечує зменшення собівартості одиниці продукції, прибуток на 100 га – 1 млн. грн та рентабельність на рівні 62,5 %.

6. У ході розв'язання завдань щодо зміцнення економічної безпеки ДП «ДГ «Степне» необхідно зважувати наявні фінансові ресурси та джерела їх надходження для розв'язання окреслених завдань, обґрунтовувати розподіл коштів до бюджету, позабюджетних фондів, банків та інших кредиторів, розподіляти та спрямовувати використання прибутку, здійснювати баланс планованих витрат і доходів на принципах самоокупності та самофінансування. Ефективним видом фінансового планування для ДП «ДГ «Степне» повинно стати бюджетування як процес складання кошторисів доходів і витрат усіх господарських підрозділів і функціональних служб підприємства.

7. Одним із заходів, що дозволяє не тільки забезпечити зростання економічної безпеки аграрних підприємств, але й подальше її зміцнення і підвищення є диверсифікація виробництва. Для підприємства ми пропонуємо закупити устаткування для пастеризації і розфасовки молока в пакети, виробництва йогурту і кефіру. Виконані розрахунки свідчать про те, що господарство від реалізації пастеризованого молока, йогурту, кефіру з року в рік одержуватиме все більше прибутку, а рівень їх рентабельності істотно підвищиться. ДП «ДГ «Степне» за рахунок переробки молока та реалізації молочної продукції може отримувати економічний ефект у розмірі 2-5 млн. грн.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА у фаховому виданні України

1. Т.В. Дядик, Ю.В. Гуріна, А.В. Почтальйон. Економічний розвиток аграрних підприємств України. №19/ 2018. С. 160-164. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/19-2018>.

у інших виданнях:

2. Гуріна Ю.В. Рентабельність основної діяльності сільськогосподарських підприємств Полтавської області. Матеріали науково-практичної конференції за підсумками проходження здобувачами вищої освіти виробничих практик, випуск 11, 2018 р. Полтава: ПДАА, 2018 р. С. 131-133.

3. Гуріна Ю.В. Розробка логістичної стратегії в підприємстві. Матеріали науково-практичної конференції за підсумками проходження здобувачами вищої освіти виробничих практик, випуск 11, 2018 р. Полтава: ПДАА, 2018 р. С. 133-135.

4. Гуріна Ю.В. Формування економічної безпеки, як механізм підприємницької діяльності. Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 25-26 квітня 2018 р. Том I. Полтава: РВВ ПДАА, 2018. С. 53-55.

АНОТАЦІЯ

Гуріна Ю.В. **Економічна безпека підприємства, методи оцінки та формування механізму її забезпечення.** – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Магістерська дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за освітньо-професійною програмою Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність – Полтавської державної аграрної академії, Полтава, 2018.

Магістерська дипломна робота присвячена дослідженню системи теоретичних, методичних та практичних аспектів діагностики та підвищення економічної безпеки підприємства. Зокрема, у ній знайшли відображення: сутність та функціональні складові економічної безпеки; вплив зовнішнього середовища на економічну безпеку аграрних підприємств; методичні підходи щодо оцінки економічної безпеки підприємства; діагностика формування та використання прибутку як основного чинника економічної безпеки підприємства; факторний аналіз показників економічної безпеки підприємства; шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів підприємства, як одного з найголовніших видів ресурсів аграрного підприємства, що визначає та забезпечує економічну безпеку та стійкість; можливі резерви та можливості використання сучасних технологій для посилення економічної безпеки підприємства; напрямки диверсифікації виробництва як засобу підвищення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, прибуток, рентабельність, ціна, витрати, ефективність.

АННОТАЦИЯ

Гурина Ю.В. **Экономическая безопасность предприятия, методы оценки и формирования механизма ее обеспечения.** – Квалификационная работа на правах рукописи. Магистерская дипломная работа на соискание степени высшего образования магистр по образовательно-профессиональной программе Предпринимательство специальности 076 Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность – Полтавской государственной аграрной академии, Полтава, 2018.

Магистерская дипломная работа посвящена исследованию системы теоретических, методических и практических аспектов диагностики и повышения экономической безопасности предприятия. В частности, в ней нашли отражение: сущность и функциональные составляющие экономической безопасности; влияние внешней среды на экономическую безопасность аграрных предприятий; методические подходы к оценке экономической безопасности предприятия; диагностика формирования и использования прибыли как основного фактора экономической безопасности предприятия; факторный анализ показателей экономической безопасности предприятия; пути повышения эффективности использования земельных ресурсов предприятия, как одного из главных видов ресурсов аграрного предприятия, определяет и обеспечивает экономическую безопасность и устойчивость; возможные резервы и возможности использования современных технологий для усиления экономической безопасности предприятия; направления диверсификации производства как средства повышения экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, прибыль, рентабельность, цена, расходы, эффективность.

ANNOTATION

Gurina Yu.V. **Economic security of the enterprise, methods of evaluation and formation of the mechanism of its provision.** – Qualification work on the rights of the manuscript. Master's Degree Work for Higher Education Master's Degree in Educational and Professional Program Entrepreneurship in the specialty 076 Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The master's degree work is devoted to research of system of theoretical, methodical and practical aspects of diagnostics and increase of economic safety of the enterprise. In particular, it reflects: the essence and functional components of economic security; the impact of the environment on the economic security of agrarian enterprises; methodical approaches to assessing the economic security of the enterprise; diagnostics of formation and use of profit as the main factor of economic safety of the enterprise; factor analysis of indicators of economic security of the enterprise; ways to increase the efficiency of using the land resources of the enterprise as one of the main types of resources of the agrarian enterprise, which determines and ensures economic security and stability; possible reserves and opportunities for using modern technologies to enhance the company's economic security; Directions of diversification of production as a means to increase the economic security of enterprises.

Key words: economic safety, profit, profitability, price, costs, efficiency.

